

OGRODNIK (45) *sb m*

Oba o jasne.

sg N ogrodnik (25). ◇ *G* ogrodnika (5). ◇ *D* ogrodnikowi (1). ◇ *A* ogrodnika (1). ◇ *I* ogrodnikiem (6); -em (2) *OpecŻyw*, *BiałKat*, -em (1) *MurzNT*, -(e)m (3). ◇ *pl N* ogrodnicy (4). ◇ *G* ogrodnik(o)w (2). ◇ *D* ogrodnik(o)m (1). ◇ **[I ogrodnikami. ◇ du A (cum nm) ogrodniku.]**

Sł stp, *Cn* *notuje*, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – *XVII w.* (z *Cn*).

1. Człowiek zajmujący się uprawą ogrodu i sprzedażą wyhodowanych tam płodów; hortulanus (*a. ortolanus*) *Mymer*¹, *BartBydż*, *PolAnt*, *Mącz*, *Calag*, *Vulg*, *Cn*; *olitor* *Murm*, *BartBydż*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *arborator* *Mącz*; *consitor*, *putator* *Calep* (36) : Ofieł v ogrodniká był/ Gdzie wiele iadł mało robił *BierEz* L2, C [2 r.], Cv [3 r.], L4v; *OpecŻyw* 166; *Murm* 180; *Mymer*¹ 15v; *Olitor*, *ortolanus*, *ogrodnik*, *custos olerum* *BartBydż* 101b; Iezu ktorys sie barzo chciwie thwoiey Marijey magdalenie w poltaci ogrodnika vkazał. *TarDuch* C7v; A przetho ogrodniczi nigdy niesieią czófnku iedno ładzą *FalZioł* I 5c; *LibMal* 1543/77v, 1553/177; *MurzNT* *Ioann* 20/15; *RejFig* Cc7; *Mącz* 14b, 158d, 262d; *GórnDworz* D2; *BiałKat* 301; *Calag* 214a; *MWilcHist* H3, H3v, H4; *Calep* 246a, [728]b, 879a; *WujNT* *Ioann* 20/15; *CiekPotr* 32; Ták ná potomne czáfy Iábłoń záchowána/ Często od Ogrodniká zá nieplodną miána [...] *SkorWinsz* A3.

W porównaniu (1): [*Apostoł*] *przirownawa* flugi tákowe ogrodnikom á drzewá fzczepiącym *RejPos* B4v.

W charakterystycznych połączeniach: *ogrodnik dobry*, *niedbały*; *u ogrodnika być*; *ogrodnikiem być* (6), *ukazać się*.

Przen (3) : iefli ogrodnik dobry nie przyftapi/ ćwiczenia nie będzie/ thedy/ iáko drzewo ogrodne w leśne sie obráca/ [...] ták y człowiek pędko zdziczeie *GórnDworz* D2; Ia ieftem winna maćicá/ á moy Oćiec iefst ogrodnikiem/ wízelką gáłąfkę/ ktora we mnie pożytku nie przynośi/ wyrzuci ią *WujJud* 68v; Ktory [ogród] drogo kupiono zá krew twoię Pánie: Tyś iefst w nim Ogrodnikiem/ małz o nim ftáránie. *KlonWor* 82.

2. *Zagrodnik*, *chłop bezrolny*, *posiadający tylko niedużą działkę przydomową* (9) : *ConPiotr* 31v; *Ogrodnicy* co roley nie orzą/ íą wolni od dániey. *UstPraw* G2; *Semipaganus*, *Pułkmieciá*/ *ogrodnik*. *Mącz* 273a; *Villa rustica*, *Część budowania kmieciego w którym álbo ogrodnik álbo nayemnik/ álbo komornik* *fiędzy*. *Mącz* 496c; *Gdy żniwá náftána/ áby wízyfcy z wielką pilnością wychodźili/ [...]* *ogrodnicy/ komornicy* *GostGosp* 102, 158 [2 r.]; **[Ogrody thak yako ízą íthara dawna zaíszadzone mayą bycz dzierzany thym ogrodnikom *ZapWpol* 1548 9/51; *Ogrodników gburskich* 9, którzy *gburom* robią *LustrMalb* 9, 152 [2 r.]; *Czynszu z tej wsi z ról kmiecych i od ogrodników, za owies danny [...]* *przychodzi wedle roku ... fl. 68/24/9* *LustrMaz* I 5; *Jest w tej wsi włók [...]* *dwu ogrodniku*. *LustrMaz* I 18; *Ogrodników* *jest w tej wsi* 9, *mają po trosze ról zagrodných* *LustrMaz* I 56; *Są i drudzy ogrodnicy, co je podsadki zową, nie mają roley, tylko ogrody małe* *LustrMaz* I 85; *Są w tej wsi ogrodnicy, a oba zduni*. *LustrMaz* II 17, I 16, 31, 72, 73, 91; *InwSzlachKal* 22, 34, 71; *AktaSejmikPozn* 1593/169].**

W przeciwstawieniu: »krol... ogrodnik« (1): [*Bóg*] *pożądał* tego od wżego narodu ludzkiego/ *począwfzy* od *nawyfzłzych* *krolow/ áż* do *nanizłzych* y *naubofzłzych* *ogrodnikow* *LeszczRzecz* A2.

Szereg: »kmieć albo ogrodnik« (1): Gdy Woźni pozew kładzie/ [...] ma pozew położyć w dworze [...] / albo v Kmieciá / álbo v Ogrodniká *UstPraw* C4.

Synonimy: 2. *pod zadek, zagrodnik.*

Cf [WINOGRODNIK]

KŁ